www.dobsina.sk
december 2011

DORUČOVANÉ BEZPLATNE DO POŠTOVÝCH SCHRÁNOK

NOVINY dobšinské

NOVINY OBČANOV MESTA

Výborné vianočné RECEPTY str.2

Vianočný príhovor primátora mesta

Vážení spoluobčania, blížia sa Vianoce, obdobie radosti, lásky, pokoja a mieru. V tomto sviatočnom období sa viac ako po iné dni zamýšľame nad zmyslom a hodnotami života, významom rodiny, medziľudskými vzťahmi. Snažíme sa viac venovať vytváraniu príjemného rodinného prostredia v kruhu najbližších. Sú to neopakovateľné, vzácne chvíle v kolotoči každodenných povinností, starostí a problémov.

Aj v našom meste už možno vnímať predvianočný čas. Príchodom Mikuláša bola rozsvietená výzdoba, ktorá hlavne v centre mesta na našom vynovenom námestí spríjemňuje ľuďom chvíle a dotvára sviatočnú atmosféru. Taktiež v mestskom rozhlase zaznievajú vianočné koledy a nový sviatočný šat dostávajú aj výklady predajní, či okná a fasády rodinných domov. Tradičný Mikulášsky jarmok a viaceré kultúrno-spoločenské podujatia pre všetky vekové kategórie obyvateľov sú už neoddeliteľnou súčasťou tohto obdobia. Pripravme sa teda na tieto najkrajšie sviatky v roku, vychutnajme si ich so všetkým, čo k nim patrí. Vážení spoluobčania, prajem vám krásne prežitie nastávajúcich vianočných dní. Nech sú naplnené spolupatričnosťou človeka k človeku, radosťou z malých i veľkých vecí, ktoré prináša život. Prajem vám veľa zdravia, šťastia, potešenia z najbližších a ľudí blízkych vášmu srdcu. Zvlášť chcem pozdraviť naše deti a popriať im pekné prázdniny, aby si pod vianočným stromčekom našli ten svoj vysnívaný darček. Pozdravujem aj všetkých spoluobčanov, ktorých trápi choroba a prajem im skoré uzdravenie a veľa síl do ďalšieho života.

Šťastné, veselé a požehnané vianočné sviatky.

Karol Horník, primátor mesta Dobšiná

Vzácnu chvíľu, keď sa narodil Ježiško, malý Kráľ, si v čase Vianoc pripomínajú ľudia na celom svete. V našej krajine si deti i dospelí spievajú koledy, plné nežnosti, jemného humoru a vľúdnosti. Veď aj táto hovorí o veľkej udalosti.

Ale nielen spev kolied robí z týchto dní sviatok. Rozprávková atmosféra vianočných dní nás obklopuje rok čo rok. Tešíme sa na ňu ako na niečo neopakovateľné, výnimočné a radostné. Vôňa ihličia sa preteká s vôňami koláčov a jedál, oči sa nám rozjasnia pri pohľade na vysvietený ozdobený stromček, darčeky či nezvyčajne pripravený vianočný stôl. Všetko je akési

pokračovanie str. 2

Čas radosti veselosti teraz prišiel k nám

Vianočné koledy

Veselé vianočné hody,
spievajte, dietky, koledy,
o tom, čo sa vskutku stalo,
že sa ľuďom narodilo
dieťatko.
Vinšujem vám na tieto sviatky,
ponajprv šťastie, zdravie,
hojné božské požehnanie,
na poli úrodu,
v komore hojnosť,
v izbe lásku, úprimnosť.
Deduško, deduško, koleda,
dajte mi oriešok lebo dva.
Ak mi nedáte oriešok,
prepichnem vám kožúšok.
A ja malý neveličký,
pýtam si ja do kapsičky,
kus koláča, kus pagáča,
donesiem vám zajtra vtáča.

REDAKČNÝ VINŠ

Vianoce sú krásne chvíle,
čas znova zažiť niečo milé...
Rodinu objať, stretnúť priateľov,
spojenie duší cítiť aj bez slov...
Vianoce sú, keď nikto neplače,
Vianoce sú, keď voňajú koláče,
Vianoce sú s tými, ktorých ľúbime,
ale aj s tými, na ktorých myslíme.

Krásne, šťastné, pokojné
a bezstarostné Vianoce
všetkým čitateľom želá

želá redakcia DN

ADVENT

Štyri sviečky na adventnom venci symbolizujú, že do Vianoc sú ešte štyri celé týždne. Prvú adventnú nedeľu zapálime prvú sviečku a každú nedeľu pridáme ďalšiu. Poslednú nedeľu pred Vianocami už na sviatočnom stole horia všetky sviečky.
Advent znamená po latinsky príchod. Je to čas čakania na príchod Ježiška, na Vianoce. Advent nám predlžuje nádherné vianočné obdobie, počas ktorého píšeme pohľadnice, upratujeme, zháňame kapra, pečieme, viac čítame a tešíme sa na darčeky.

Advent, advent, štyri sviece.
Prvá z nich sa zatrbliece.
Potom druhá, tretia zhorí,
prinesieme stromček z hory.
A keď štvrtá planie stíška,
tešíme sa na Ježiška.

Vianočné recepty

Vianočný čas si spájame s dobrotami, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou štedrovečerného stola. Ponúkame Vám niekoľko receptov:

SVIATOČNÁ KAPUSTNICA

Suroviny:

300 g bravčového mäsa, 500 g údeného mäsa, 1 kg kyslej kapusty, 120 g cibule, mleté čierne korenie, celé čierne korenie, rascu, bobkový list, 2 lyžice pokrájanej údenej slaniny, hrsť (vopred namočených) sušených húb, 150 g domácej údenej klobásy, mletú červenú papriku, majorán, 3 strúčiky cesnaku

Postup:

Údené a bravčové mäso uvaríme vo vode takmer domäkka. Pridáme kyslú kapustu, nadrobno pokrájanú cibuľu, rascu, bobkový list, celé čierne korenie, pokrájané huby a uvaríme domäkka. Pred dokončením pridáme klobásu, slaninu a varíme ešte asi 10 min. Potom mäso a klobásu pokrájame na menšie kocky, vložíme do polievky a za stáleho varenia ešte dochutíme sladkou červenou paprikou, mletým čiernym korením a prelisovaným cesnakom. Tesne pred dokončením pridáme majorán. Podávame s kyslou smotanou.

VANILKOVÉ ROŽKY

Suroviny:

1 van. cukor, 75 g pr. cukru, 150 g očistených a jemne pomletých mandlí, 200 g múky, 200 g masla, práškový cukor a vanilínový cukor na obalenie

Postup:

Z cukru, mandlí, múky, masla spracujeme cesto. Necháme 1 hod. chladnúť. Rozdelíme ho na niekoľko častí, vyvaľkáme na tenké valčeky, narežeme na kúsky a formujeme rožky. Dáme ich na plech pokrytý papierom a pečieme pri l80 stupňoch Celzia asi 10 minút. Obaľujeme v cukre.

VÝBORNÉ MÄKKÉ MEDOVNÍČKY

Suroviny:

1000 g hladkej múky, 400 g práškového cukru, 400 g medu, 4 stredne veľké vajíčka, 2 lyžičky sódy bikarbóny, 3 lyžice medovníkových korenín (z dávky má byť 1,5 lyžice škorice, nepatrné množstvo badiánu, rovnomerné množstvo anízu, klinčekov a feniklu -spolu 1,5 lyžice)

Postup:

Múku zmiešame s cukrom, sódou bikarbónou a preosiatymi koreninami a celé preosejeme. V zmesi urobíme jamku, prilejeme tekutý med a rozšľahané vajíčka. Vypracujeme cesto, vložíme ho do nádoby najlepšie z jenského skla a prikryté necháme zrieť najmenej 2 dni. Potom ho na pomúčenej doske premiesime a rozvaľkáme na potrebnú hrúbku: na menšie tvary stačí hrúbka 2-3 mm, na väčšie tvary je potrebná hrúbka 3-4 mm. Medovníčky kladieme na plech potretý tukom Cera.

Pečieme asi 10 minút pri teplote cca 200 °C.

Čas radosti a veselosti...

pokračovanie zo str.1

iné. Sviatočná nálada, spev, hry, zvyky a veštenia, to všetko patrí k pocitom domova a lásky v ňom.

Pri rozprávaní o týchto dňoch vás chcem pozvať na prechádzku po minulosti. Zavediem vás do čarovných príbytkov, do času, keď zvieratká rozprávajú a deti vidia na stene zlatú krokvu, prasiatko alebo koníka. Povieme si kúzelníctva, ktorým ľudia verili a ktorými sa chceli prehupnúť do budúcnosti, zvedieť, čo ich na ceste osudu čaká. Nastúpme teda do saní, ktoré nás zavedú k našim prapraprapradedkom a praprapraprababičkám.

Ich svet je akýsi inakší, rozprávkový. Nikde žiadne auto, ani asfaltová cesta, ani paneláky, ani rádio či televízor. V tejto krajine vládne ticho. Ľudia tu od nepamäti pracujú na poliach, lopotia sa na biednych roličkách, aby sa im urodilo na chlebík. Pozorujú každý deň oblohu, hviezdy a usilujú sa z nich vyčítať, aké bude počasie, kedy zasejú, kedy zožnú, či bude slnečný deň, či pod mrakom. Vtedy si aj slniečko držali v úcte. Vedeli, že len ono ich nachová i ohreje. Triasli sa od strachu, ako prežijú zimu, keď slnko na svojej púti prekročí severnú pologuľu a obveseľuje viac tých, čo žijú na južnej pologuli. Dni sa vtedy u nás krátili a krátili noci pribúdalo, rástlo. A oni sa noci báli. Verili, že bratom tmy je zlo. Predstavovali si ho v podobe zlých duchov, škriatkov, bosoriek, ktorí pod rúškom tmy vykonávajú svoje remeslo. Preto sa všakovako pred nimi chránili a túžobne očakávali deň, keď tmy prestalo pribúdať a slnko sa otočilo a začalo kráčať k ich pologuli. Vtedy nastal čas radovánok. Bolo to obdobie osláv zimného slnovratu, lebo dňa pomaly pribúdalo a noc sa krátila. Veď dodnes je to tak a dodnes poznáme príslovie: „Na Nový rok o slepačí krok, na Tri krále o skok dále, na Hromnice o hodinu více“. Preto nebola náhoda, že sa práve v tento výnimočný čas znovuzrodenia slniečka začal oslavovať aj sviatok narodenia Ježiška a od 4. Storočia nášho letopočtu sa začal šíriť svetom zo staroslávneho Ríma. Dlho bol 25. december zároveň aj Novým rokom. Oslavy viacdňových sviatkov sa už v starovekom Ríme začínali v predvečer – na vigíliu. Z toho vznikol aj náš Štedrý večer, ktorému v rôznych kútoch Slovenska dali aj iné názvy. A aké pekné. Napríklad na východnom Slovensku sa nazýva Kračún: vraj preto, že sa deň kráti. Skomolením slova vigília vznikol názov Vilija. Inde sa nazýva Dohviezdny večer, lebo večera sa začína, až keď vyjde prvá hviezda.

Štedrý deň však nebol iba obyčajným veselým a radostným dňom. Ľudia mu hovorili aj „osudový deň“. Verili, že sa pomocou rôznych kúziel, čarov a obradov dozvedia najdôležitejšie udalosti, ktoré ich v budúcom roku očakávajú. Veštili úrodu, zdravie, počasie, vydaj, ba i smrť. Aj tie najobyčajnejšie práce sa vykonávali podľa určitých pravidiel. Zavediem vás do tohto sveta. Zblízka nazrieme do okienok dedinských chalúpok, aby sme sa dozvedeli, čo naši predkovia robili a či aj nám takéto čarovanie neprinesie úžitok.

Je hlboká tma, ale v chalúpke už bliká akési svetielko. To vrtká gazdiná zapaľuje oheň. Ale pozor, v dnešný deň sa oheň nezapaľuje ako inokedy. Zažína sa zvláštnym spôsobom. Vykresáva sa ocieľkou a práchnom a nazýva sa „nový oheň“. Ľudia veria, že len on im prinesie šťastie i zdravie a len na ňom možno pripravovať jedlá a koláče. To je veľmi dôležitá práca, pretože ak by sa čosi spálilo, či nevydarilo, tak by bolo zle po celý budúci rok. Preto gazdiná miesi cesto v novom koryte, podsádza ho do pece novou lopatou a oheň obsluhuje novým ohreblom. A aby sa jej koláče nao-

pokračovanie na str.4

Vianočné prianie

Priblížili sa tíško ako nežný vánok.
Vstupujú do srdc človeka a roztápajú ľadové poryvy jeho zákutí.
Vianoce.
Čaro slova.
Sila významu.
... a vnútorný svet zrazu skrásnie.
Jas v očiach zvláčnie, úprimnosť v úsmeve má zelenú, dotyk je vrúcnejší, láska omamnejšia, dobro hmatateľnejšie.
I duša ukazuje nové cestičky ľudskej pochopiteľnosti, trpezlivosti, znášanlivosti.
Cestičky človečenstva.
Vôňa medu či vanilky je neprekonateľná, i šupka z mandarínky získava iný rozmer.
Ľadová vločka zahrieva svojou nežnou krásou, vietor si hudie clivú pieseň.
Vek človeka zrazu stratil na význame. Spomienky na Vianočný čas nedovolia zostarnúť.
Priblížili sa tíško ako jemný vánok.
Sú predo dvermi
Vianoce.
Sladké ako teplé ľudské slovo.
Omamné ako mamina dlaň.
By aspoň na malú chvíľu sa z očí stratil smútok.
Nech nahradí ho svetielko úsmevu.
By aspoň na malú chvíľu sa zo srdc stratí bolesť.
Nech nahradí ju šťastie a radosť.
Len na malú chvíľku zabudnúť a ponoriť sa do
sveta pokoja.

Krásny, pokojný, nikým a ničím nerušený vianočný čas Vám všetkým prajú žiaci a pedagogickí zamestnanci Spojenej školy (Nová ul. 803) v Dobšinej.

Vianočné poďakovanie

Vianoce majú mnoho krásnych prívlastkov, viažu sa k nim porekadlá, povery, vinše a mnoho tradícií. Najkrajšou je to, že každý sa ponáhľa domov, chceme byť s rodinou, so svojimi najbližšími. Všetci sa snažíme byť vnímavejší, citlivejší a sme k sebe lepší, štedrejší. Niekoľko slov by som chcela venovať tým, ktorí nám pomáhajú celý rok. Za Centrum voľného času detí a mládeže a detskú organizáciu Fénix ďakujem spoločnostiam a firmám: Mestské lesy s.r.o., Tekran - p. Kračún, Mestské kultúrne stredisko, Mesto Dobšiná a p. primátor, Vináreň – p. Fusková, LB FRUCTA – p. Borošová, Penzión Calisto, ASTOM.

Podľa svojich možností ste robili radosť deťom po celý rok. My Vám želáme veľa krásnych zážitkov, radosti a pohodu v rodinách. Do nového roku mnoho zdravia, síl a úspechov, aby sa vydaril každý Váš plán.

Anna Gömöriová
za Centrum voľného času DaM a detskú organizáciu Fénix

dokončenie zo str. 2

Čas radosti a veselosti...

zaj vydarili, predstavte si, čo robí: vyskakuje do výšky a tajomným hlasom zarieka: „Hokres, pokres, koláče veľké!“. Zvyškami cesta potom ponatiera v záhrade kmene ovocných stromov, aby dobre rodili. Ponáhľa sa, aby koláče a chleby boli napečené ešte pred východom slnka.

Brieždi sa a dedinky ožívajú. Všade nastáva trma-vrma. Ženy a dievčence upratujú a chystajú na sviatky. Ale pozrite sa, ako dievčina čudne zametá dvor i dom. Aj ona veru čaruje pri zametaní. Ak by smeti vymetala von dverami, uletelo by z domu šťastie. Tak ich vo dvore primetie do kútov a tie, ktoré pozmetala v dome, nesie na križne cesty a pritom počúva, z ktorého konca dediny sa najskôr ozve pes. Z tej dediny si totiž po ňu príde ženích.

V tento čarovný deň sa veru ľudia nestarajú len o seba, ale aj o domáce zvieratá. Gazda sype sliepkam zrno cez obruč do kruhu, aby sa po celý rok držali pokope a nezháňali vajíčka kade-tade po humne. Psovi, gunárovi a kohútovi dáva kúsok cesnaku, aby boli silní a odvážni. Nezabúda ani na kravy a kone. Odnáša im do maštale koláč, v ktorom je zapečený petržlen, oblátka, niekde i cesnak. Obriadi ich, donesie novú podstielku, nakŕmi a o polnoci ich príde popočúvať. Veď ľudia vravia, že vtedy všetky zvieratá hovoria ľudskou rečou. Starostlivý gazda sa môže dozvedieť, čo im chýba, či sa o ne dobre stará. Potom urobí na dvere cesnakom kríž a cesnak s chvojinou zavesí na dvere, aby uchránil zvieratá pred každým zlom, najmä pred bosorkami, ktoré sa vedia prepchať aj cez kľúčovú dierku.

Pred večerou vysvätí dom i dvor svätenou vodou, lebo si zaumienil, že tohto roku spozná a prichytí dedinské bosorky, ktoré kravám odoberajú mlieko. Ludia hovorievali, že najlepší prostriedok na to je luciový stolček. Prečo luciový? Nuž preto, že trinásteho decembra na Luciu vezme klátiky dreva a každý každučký deň do nich raz zatne. Zatína tak dômyselne, že na Štedrý deň je stolček hotový. Pred polnočnou omšou si ho vezme pod pazuchu, k nemu mešok maku a spolu s ostatnými susedmi sa uberá do kostola. Keď si naň sadne, vraj isto iste uvidí všetky čarodejnice obrátené chrbtom k oltáru. Ale potom už musí uháňať, koľko mu nohy vládzu, aby ho nedochytili a neroztrhali. Práve na to si pripravil mešok maku. Cestou ho rozsýpa, lebo tie potvory ho musia do posledného zrnka vyzbierať. Kým sa im to podarí, je dávno doma v bezpečí, ochránený krížom, svätenou vodou a strúčikom cesnaku.

Ale to sme už zašli priďaleko, až za polnoc Štedrého dňa. V tento deň sa deje aj všeličo inšie, než musíme sa ešte trocha vrátiť pozadu.

Teraz sa potichučky vkradnime do domu, kde sa chystá izba na sviatky. Na zemi je porozkladaná slama, v kúte nevymlátený snop, stôl obopnutý reťazou a zamknutý na zámku, pod stolom sekera a z trámu visí zo slamy upletený stromček. Na stole je pod sviatočným obrusom porozsýpaná pšenica, proso, fazuľa, šošovica, mak, šípky, orechy... Všetko, čo sa na gazdovstve urodilo. V ľavom rožku sú aj peniaze. V strede stola tróni sviečka a vôkol sú porozkladané všakovaké jedlá a koláče. Musia tu byť, aby ich bol dostatok aj na budúci rok. Istotne sa čudujete, že tu nestojí vianočný stromček. Veru nie! V tých časoch ho ešte nebolo. Musíme nasadnúť do našich čarovných saní a previezť sa bližšie k súčasnosti, asi tak do roku 1890. Vtedy k nám na Slovensko preniknol z Nemecka zvyk ozdobovať na Vianoce stromček. Najprv sa z neho tešili deti v mestách, ale neskôr sa objavil aj v dreveniciach na dedinách. Ešte nevidieť na ňom sklené ozdoby, ani zažaté sviece. O rôznofarebných staniolom obalených čokoládových figúrkach niet ani chýru. Matne sa na ňom ligocú slamené ozdoby, papierové reťaze, červenejú jabĺčka, hompáľajú orechy a medovníčky.

Stmieva sa, blíži sa večer. Všetko je pripravené, ešte ktosi z rodiny zbehne do studničky po čerstvú vodu, v ktorej sa celá rodina umyje. Vložia do vody červené jabĺčko, aby boli všetci zdraví, inde zas strieborný peniaz, aby boli bohatí. Čo dom, to iný zvyk. Zato všade čakajú všetci vyumývaní a vyobliekaní na začiatok večere. Na oblohu vychádza prvá hviezda... V tej chvíli z mnohých dedín počuť výstrely. I tak sa oznamuje začiatok večere. Už sa zablikotali v každom okienku zapálené sviečky a najslávnejšia včera roka sa začína.

V domčeku pod lesom, majú detí ako smetí. Pekne po poriadku si sadnú k stolu, kde má každý vyhradené svoje miesto. Otec najprv všetkým zavinšuje, potom sa spolu pomodlia a mamka deťom urobí medom krížik na čelo, aby po celý rok poslúchali. Za stolom si každý položí nohy na reťaz, otec každému rozdá po strúčiku cesnaku, aby rodina držala pospolu a vo svete na seba nezabudla.

Veľký význam pripisovali drobným vešteniam. Z tých mali radosť dospelí i deti. Jedni im verili, druhí sa len tak hrali. Z rozkrojeného jabĺčka sa veštilo zdravie. Človek ho mal zabezpečené, len keď sa z jadierok vytvorila pekná hviezdička. Červivé jabĺčko a červivý rozlúpnutý oriešok veštili chorobu. Pozorne sa sledovala aj sviečka. Ku komu sa obracal plameň, ten sa veru nemal dožiť druhého roku. Pri večeri veštili aj úrodu. Jedným razom hádzal otec po lyžici hrachu, či fazule na stenu. Podľa toho, koľko zŕn sa prilepilo na stenu, vedel, za koľko vriec sa mu urodí na budúci rok. Nezabudol ani na domácich duchov. Do každého kúta vhodil hrach či fazuľu a pritom zariekal: „Moje milé kúty, nemám vás čím obdariť, len touto fazuľou. Sto kôp raže, sto kôp pšenice!“

Úryvok z knihy:
„Vianočná knižka“
Vyd. Mladé letá, 1990

NOVINY dobšinské

DOBŠINSKÉ NOVINY – vydáva Mesto Dobšiná, na základe uznesenia Mestského zastupiteľstva v Dobšinej č.58-7/V. – 2007. Evidenčné číslo MK SR: EV 3271/09 **Redaktor:** Anna Macková. **Redakčná rada:** Mgr. Christína Brnčíková, František Novotný, Vladimír Václavík. **Adresa redakcie:** Kultúrny dom, Námestie baníkov 384, 049 25 Dobšiná, tel.: 058/7941163, **Mob:** 0905418477 **Mail:** dobsinske.noviny@dobsina.sk **Grafická úprava a tlač: Jaroslav Verlík** - PRESENTER SK, Rožňava, tel.: 0917 336 393, www.presenter.sk.
Uverejnené príspevky od dopisovateľov nehonorujeme. Za pravdivosť príspevku zodpovedá autor. Všetky práva vyhradené!